

Swedish Chapter of International Society of Indoor Air Quality and Climate

Alla läsare är välkomna att skriva i nyhetsbrevet! Skicka ditt bidrag till nyhetsbrevet@swesiq.se (byt 'at' mot @). Ansvarig utgivare är SWESIAQ:s styrelse. Redaktör är Anders Lundin. Besök SWESIAQ:s hemsida www.swesiq.se

Nyhetsbrev nr 38

2015-03-19

Inomhusmiljökonferensen i Örebro SWESIAQ:s årsmöte 25 mars

Hela 184 personer har anmält sig till konferensen. Om du kommer till Örebro och inte redan är SWESIAQ-medlem har du chans att fylla i din medlemsansökan på plats och delta i årsmötet som börjar ca 15:30. Vi delar ut USB-minnen med presentationerna från Nordic Indoor Air Update 2010 till nyblivna medlemmar.

Två nya arbetsgrupper

Arbetsgrupp för uppdatering av SWESIAQ-modellen

Vid styrelsemötet 18 mars togs beslut om att bilda en arbetsgrupp med uppgift att uppdatera version 5 av SWESIAQ-modellen så att budskapet blir tydligare och dokumentet mer lättläst. Gruppen består av följande personer: Lars Ekberg Göteborg, Gunnel Emenius Stockholm, Jörgen Grantén Lund, Lasse Isakka Stockholm, John Jonsson Uppsala, Jan Kristensson Norrtälje, Anders Lundin Handen (sammankallande), Berndt Stenberg Umeå och Aneta Wierzbicka Lund. Arbetsgruppen ska avge en preliminär rapport till höstmötet 2015.

Arbetsgrupp för ventilationsfrågor

Vid styrelsemötet beslutades också att ge i uppdrag till Lars Ekberg att fungera som sammankallande i en arbetsgrupp för ventilationsfrågor. Lars Ekberg är docent i installationsteknik och är anställd vid CIT Energy Management AB, ett dotterbolag till Chalmers Industriteknik, Göteborg. Arbetsgruppens uppgift är att ta fram praktiskt användbara råd för hur man undersöker ventilationens funktion inom ramen för SWESIAQ-modellen. Arbetet ska redovisas i en fördjupad rapport. En sammanfattning ska också inarbetas i SWESIAQ-modellens huvuddokument. Vi räknar med att återkomma med mer information i nästa nyhetsbrev.

Cecilia Boman – SWESIAQ-stipendiat

Cecilia Boman fick årets första SWESIAQ-stipendium för att besöka Copenhagen Workshop, COW2015 i Köpenhamn 27-30 april med temat "Endocrine disruptors". COW2015 fokuserar på hormonstörande ämnen och samlar forskare från hela världen. Här är hennes bidrag till nyhetsbrevet. Grattis Cecilia!

PFAS-ämnen funna i samtliga prover hos gravida kvinnor i SELMA-studien

SELMA-studien är en kohortstudie som under 2007-2010 rekryterade 2.373 gravida kvinnor i Värmlands läns landsting och där forskare sedan följer mammor och barn. Syftet är att undersöka om exponering för hormonstörande kemikalier under fostertid och tidig barndom påverkar risken att få olika kroniska sjukdomar och tillstånd.

Runt vecka tio i graviditeten lämnade kvinnorna serum som analyserats för 8 olika perfluorerade ämnen. Dessa ämnen finns i brandskum men finns också i vår hem- och närmiljö, t.ex. som vattenavvisande beläggning på matförpackningar, impregnering i textilier och membran i skor. Ämnena finns bl.a. i dammet i svenska hem. De används på grund av sina fett- och vattenavvisande egenskaper. Två av de äldsta och mest kända perfluorerade ämnena är PFOA och PFOS. Flertalet studier har visat att ämnena läcker ur produkterna och finns i naturen. I flera studier på djur och människor har dessa ämnen satts i samband med hälsoeffekter, t.ex. har PFOA och PFOS satts i samband med förändrad graviditetslängd i en dansk studie. I amerikanska studier misstänks de ha samband med ADHD.

Non-stick stekpannor är exempel på produkter som innehåller PFAS

I SELMA-studien har vi funnit spår av PFAS i samtliga kvinnors blod och 98 % av kvinnorna har samtliga åtta PFAS-ämnen. Vi har vidare jämfört halterna av

dessa ämnen med hur kvinnorna har svarat på enkätfrågor om livsstil, hälsa och hemmiljö. Dessa resultat kommer jag att presentera vid COW2015. Vill du veta mer om resultaten eller SELMA-studien, kontakta

cecilia.boman@kau.se.

Nya inommiljöpublikationer från Novia

Yrkeshögskolan Novia med verksamhet i finska Österbotten och som också samarbetar med svenska Västerbotten (via KOMIN) är flitiga inom inommiljöområdet. I förra nyhetsbrevet skrev Annika Glader om Skadeutredningar i betonggolv. Här rapporteras om tre nya publikationer. De kan alla laddas ner via länken: <http://www.novia.fi/FoU/publikation-och-produktion/>

Byggnadsrelaterad ohälsa – Kompetensutveckling inom företagshälsovården

Dåligt inomhusklimat klassas som ett av de största miljö- och hälso-problemen, med fukt- och mögelskador som en av de främsta orsakerna till dålig luft inomhus. Man har beräknat att i Finland exponeras

600.000 - 800.000 människor varje dag för dålig inomhusluft pga. fukt- och mögelskador. De hälsoproblem dessa skador förorsakar kostar samhället 450 miljoner euro per år.

Hälsoproblem som beror på dålig inomhusluft på arbetsplatsen ska utredas av företagshälsovården. Trots detta saknas det ofta utbildning för hälsovård och företagshälsovård som behandlar denna problematik. Enligt Riksdagens revisionsutskott i Finland måste de människor som insjuknar på grund av dåligt inomhusklimat få bättre undersökningar, vård och myndighetsstöd. Patienter med symtom ska vara berättigade till vård även om man inte kunnat fastställa en exakt klinisk diagnos. Om dessa patienter ska kunna få adekvat vård måste man se till att den vårdande personalen erhåller grundläggande utbildning om byggnadsrelaterad ohälsa.

Det är viktigt att symtom på byggnadsrelaterad ohälsa uppmärksammas och åtgärdas i ett tidigt skede för att förhindra kroniska besvär. Dessa patienter upplever sig idag ofta vara nonchalerade av hälsovården. Problemen beror till en stor del på okunskap och hjälplöshet bland vårdpersonal. Med en gemensam kunskapsbas för Sverige och Finland är förhoppningen att personer med inomhusrelaterade besvär blir bemötta av en mer samstämmig syn på problematiken och kan då känna sig tagna på allvar. Inom projektet ”Teori möter arbetslivet (TEMA)” 2011-2014 har vi därför

sammanställt en publikation om kompetensutvecklingsbehoven inom hälsovården. Publikationen utgör vår samlade syn på hur man kunde höja kompetensen om byggnadsrelaterad ohälsa hos vårdpersonal i Sverige och Finland, vad dessa personer borde kunna och hur kursplanerna kunde se ut. För att förbättra vården bör personalen utbildas om bl.a. riskfaktorer för dålig inomhusluft, vanliga hälsobesvär och inverkan på arbetsförmåga och produktivitet, de psykosociala faktorernas betydelse samt ansvarsfrågor och hälsoekonomiska konsekvenser.

För de flesta läkare kan det vara svårt att få tid för fortbildning eftersom konkurrens med andra prioriterade områden är stor. Öppna digitala lärresurser (OER) och kurser på nätet (MOOCs) kan med fördel användas vid fortbildning av vårdpersonal. Nätbaserad utbildning underlättar för vårdpersonalen att själv kunna välja tidpunkt och målsättning. Därtill utgör OER även ett hjälpmedel för att utveckla kunskapsöverföringen mellan Sverige och Finland. [Ladda ner!](#)

Annika Glader

Inomhusmiljö – Kurshandbok för lärare

Författare: Minna Lundberg

Handboken har utarbetats som stöd för lärare som undervisar om inomhusmiljö. Hänvisningar finns till publikationer, forskningsresultat och främst finska lagar och riktlinjer. Även SWESIAQ-modellen nämns. På endast 18 sidor hinner Minna gå igenom ett brett område: lagstiftning, föreskrifter, klassificering av inomhusklimat, mätmetoder, luftrening, biocider, hur utreder man saneringsbehov, städning efter mögelsanering, gästföreläsningar och arbetsplatsbesök. Den här lilla skriften ger en bra översikt, visar på ett angeläget behov av breda inommiljöutbildningar och inspirerar till att vi tar fram något liknande för svenska förhållanden. [Ladda ner!](#)

Anders Lundin

Skadeutredning av offentliga byggnader

Författare: Jessica Ekström

Rapporten jämför förhållanden i Finland och Sverige när det gäller skadeutredningar vid offentliga byggnader med dålig inomhusluft. Man jämför bl.a. SWESIAQ-modellen med den finska motsvarigheten som utarbetats av finska Arbetshälsoinstitutet. Den

lilla skriften ger en bra översikt med många källhänvisningar och utblickar. Den är uppdelad i korta avsnitt som delvis följer de olika stegen i en utredning: problembeskrivning, kostnader, bra utredningsmetoder, ansvarsfördelning, kommunikation, rapportering, uppföljning, förbättringsförslag och slutsatser. [Ladda ner!](#)

Anders Lundin

Nyanlända invandrare, boende och hälsa Erfarenheter från projektet ALPIN, Uppsala 13 april

ALPIN: Astma- och allergiprevention för nyanlända anhörig-invandrare. Konferensen riktar sig till alla involverade i kommuners mottagande och vardagliga kontakter med invandrade kommuninvånare. Ett webbaserat kostnadsfritt informations- och undervisningsmaterial kring hälso-, miljö- och boendefrågor i anslutning till mottagande av nya kommuninvånare kommer att presenteras. Kostnadsfritt. Läs mer på: <http://www.amm uppsala.se/utbildningar/konferens-nyanlanda-invandrare-boende-och-halsa>.

Do we need holistic approach to deal with indoor environmental issues?

Welcome to Lund May 28th

Welcome to a seminar arranged by "Healthy Indoor Environments" group at Lund University in cooperation with SWESIAQ. The seminar will take place on 28th of May 2015 between 9:00 and 16:00 in Lund. The major theme of the seminar will evolve around the question: "Do we need holistic approach to deal with indoor environmental issues"? The day will be filled with presentations by invited speakers, discussions about identified dilemmas and future outlook on healthy indoor environments. Detail info will soon be available on: <http://www.eat.lth.se/indoor-environment/>. Book the day and join our discussions.

Aneta Wierzbicka

Aneta Wierzbicka

SWESIAQ Debatt: **Partikelräknenissarna, fortsättning**

Tom Follin, byggmiljögruppen, kommenterar Anders Lundins debattartikel i förra nyhetsbrevet:

Jag håller helt med dig Anders i det du skriver om partikelräknare och dito fotografer. Då och då får jag i uppdrag att granska "rapporter" som tagits fram när människor i en byggnad drabbats av SBS-symptom. Anledningen är att mottagaren av rapporten inte förstår vad den innehåller och då det ofta inte finns något samband mellan de iakttagelser och mätresultat som presenteras och de åtgärder som föreslås. Utan att rodna visar utredaren ett foto på någon partikel som återfunnits i en ventilationskanal och anför detta som ett bevis på att det finns alltför många partiklar i ventilationssystemet. Alltför många för vad? Hur kan en enda partikel bevisa att det finns "för många". Nu vet jag ju i och för sig inte om "utredaren" rodnade när han skrev detta eller inte. Det finns inga koncentrationer av partiklar (totalt eller i någon viss storlek) som har något påvisat samband med ohälsa orsakad av innemiljön. Ett sådant agerande får hela innemiljöbranschen att framstå som oseriös.

Den stackars beställaren av ett utredningsuppdrag har ju väldigt små möjligheter att ta reda på vilka utredare som arbetar seriöst. Genom att kräva att utredningen skall bedrivas enligt SWESIAQ-modellen finns dock en möjlighet att sortera bort de värsta figurerna. Nu kan ju i och för sig vilken dåre som helst hävda att han arbetar efter den modellen. Hur löser man det då? En tanke är att SWESIAQ auktoriserar innemiljöutredare på samma sätt som auktorisation av folk som mäter byggfuktsuttorkning i betong redan görs av RBK i dag. Detta fordrar en stor arbetsinsats vilket troligen gör det omöjligt då SWESIAQ drivs ideellt. I vart fall borde en diskussion om detta kunna tas upp inom SWESIAQ. Finansiering skulle kunna lösas med en rejäl avgift för dem som vill bli auktoriserade/certifierade. Auktorisationen bör vara bunden till person, inte till företag. Det finns nämligen stora skillnader i kompetens och arbetsmetodik/moral inom samma företag ibland.

Tom Follin

**Har du någon aktivitet som du informera om, nya forskningsresultat
eller annat som kan intressera våra nyhetsbrevläsare?**

Skriv till nyhetsbrevet@swesiaq.se. Då kan vi lägga in informationen på SWESIAQ:s hemsida och/eller skriva om den i nyhetsbrevet. På SWESIAQ:s hemsida www.swesiaq.se eller i KOMIN:s kalender på www.kominmiljo.eu kan du se vad som är på gång just nu inom innemiljöområdet.

Om du vill avbryta din prenumeration på nyhetsbrevet: Skriv till nyhetsbrevet@swesiaq.se